

CRNA GORA
SAVJET ZA GRAĐANSKU KONTROLU RADA POLICIJE
Broj: 40-22
Podgorica, 30.maj 2023. godine

Savjet za građansku kontrolu rada policije, u daljem tekstu Savjet, u sastavu **advokat Zoran Čelebić, prof. dr Dražen Cerović, prof. dr Branislav Radulović, Aida Petrović i dr Milena Popović Samardžić**, postupajući po **pritužbi građanke gospođe E.Č.** provjerio je postupanje policijskih službenika tokom 12.decembra 2022. godine u Podgorici i usvojio, nakon razmatranja pribavljenih izjašnjenja, dostavljene dokumentacije i obavljene rasprave, sljedeći

ZAKLJUČAK

1.Savjetu za građansku kontrolu rada policije obratila se, preko pokreta Građanska inicijativa (GI) "21. maj", građanka gospođa E.Č. (1983), prevoditeljka i sudska tumačica iz Podgorice. U postupku je tražila da bude navedena pod punim identitetom. Savjet je pozvan da provjeri da li je bilo osnova za postupanje policijskog službenika, za sada nepoznatog identiteta, prema gospođi E.Č. i da li je zakonito prema istoj primijenio sredstvo prinude - biber sprej s obzirom na činjenicu da ista na bilo koji način nije pružala otpor i isto sredstvo prinude nije upotrijebio prema osobama koje su nalazile u njenom neposrednom okruženju.

2.U pritužbi je navedeno da je Č. učesnica svih građanskih i opozicionih okupljanja koja se u Crnoj Gori organizuju od uspostavljanja kleronacionalističkih vlada. Na svim javnim okupljanjima se ponašala mirno, poštujući policijske službenike i javni red i mir što potvrđuje da nikada, na bilo koji način, nije prekršajno ili drugačije procesuirana. Č. je kao građanka bila, 12. decembra 2022. godine, na okupljanju u znak protesta zbog usvajanja izmjena i dopuna Zakona o predsjedniku Crne Gore kojima se, na protivustavan način i mimo uvažavanja mišljenja međunarodne zajednice i međunarodnih ekspertskih tijela, pristupilo degradiranju Ustava i države. Naglasila je da nije aktivna niti je članica bilo koje političke partije. "Kada je bačen suzavac, negdje oko 17.45 sati, odnosno kada je počela primjena policijskih ovlašćenja, počelo je komešanje i kod građana i kod policijskih snaga. Vidjela sam da lete različiti predmeti. Uspaničila sam se. Dobila sam napad panike. Odmah sam iz svoje torbe izvadila pumpicu jer bolujem od astme. Razmislila sam i odlučila da se sklonim kod policijskih službenika jer sam smatrala da sam tu najsigurnija. Tu nije bilo komešanja, sa te strane, niti je bilo dima, i tih mirisa, što mi je bilo najvažnije. Tu sam, u blizini, kod policijskih službenika, još dva puta koristila pumpicu kako bih stabilizovala svoje disanje i smirila se. Prišao mi je policijski službenik i kazao da ne mogu tu da stojim. Kazala sam mu da sam hronična bolesnica i da sam tu jer se osjećam sigurnije. Na bilo koji način nijesam ometala ni tog niti bilo kojeg drugog policijskog službenika. Ja sam stajala na ulici znači ne kod njih blizu ograde ali on je ciljano samo meni prišao i samo meni rekao da ne

mogu tu stojim. On mi nije rekao “Naređujem ti da da se udaljiš” ili bilo šta izričito i jasno da bih to shvatila kao naredbu. To nije rekao ni bilo kome drugom okolo mene. Iako mu je bilo poznato moje zdravstveno stanje on je samo rekao “Majku li ti jebem” i poprskao me nečim. Nakon toga osjetila sam nešto hladno po licu. Nijesam mogla da vidim i ubrzo sam pala. Dalje se ne sjećam događanja. Građani su mi rekli da su svi mislili da sam dobila epileptični napad jer niko nije vjerovao da bi policijski službenik tako podmuklo prišao samo meni i samo mene poprskao” saopštila je gospođa Č. u svojoj pritužbi građanskom nadzoru policije.

3.U pritužbi je takođe navedeno da je moguće da je policijski službenik navodno prepoznao Č. jer ona je i do sada često bila zaštitno lice brojnih građanskih stajanja i okupljanja pa nije isključeno da ju je i prepoznao iz medija i sa društvenih mreža. Njegovu pažnju moguće da je privukla i činjenica da je u obliku marame koristila crnogorsku zastavu. U toj grupi osoba, policijski službenik nije primjenjivao sredstva prinude prema bilo kome drugom sem prema njoj, pa žrtva dodatno ukazuje da je imala osjećaj i da smatra da je ciljano postupao baš prema njoj, stoji u pritužbi. “Taj isti policijski službenik prije nego je protivzakonito i bez ikakvog osnova prema meni upotrijebio sredstvo prinude, kod građana koji su bili u mom okruženju, a koje građanski poznaje, raspitivao se za mene ‘Ko je ova bula’. Ne znam da li me je tako oslovio zato što jesam islamske vjere ili zbog načina na koji sam istakla zastavu” kazala je Č. u pritužbi. U pritužbi je ukazano da je jedan od nezavisnih portala, aktuelno.me, objavio na kojoj se tačno lokaciji sve dogodilo. Na osnovu snimka se vidi , navedeno je u pritužbi, da su sredstva prinude primijenjena samo prema njoj i na iznenađenje ostalih. Pogledati ovaj link: <https://www.instagram.com/reel/CmE-wOJNIVt/?igshid=NDk5N2NlZjQ=>.

4.U obraćanju je iznijeto i da je na licu mjesta bio i svjedok XX (identitet poznat Savjetu, u postupku tražio da bude sa zaštićenim identitetom, obraćanje savjetu odobrio, pisanim putem, jedan od roditelja). “Poznajem E. od ranije i poznato mi je da boluje od astme. Vidio sam da građani, nakon drugog suzavca, mlađe dobi, nose nju, za ruke i noge, i da su se ljudi oko nje okupili. Pretpostavio sam da se onesvijestila. Kada je došla sebi kazala je “Pumpa, pumpa”. Meni nepoznati mladić i ja smo po njenoj torbi tražili i pronašli pumpicu. Primakao sam pumpicu na usta ali kad sam htio da je upotrijebim ona se opet onesvijestila. Nekoliko puta smo probali ali nijesmo uspješni jer je ona više puta gubila svijest. Nakon toga su preuzeli građani kako bi je predali policiji, duž ograde” navedeno je u pritužbi. Podnositeljka pritužbe gospođa Č. o trenutku pada kaže: “Prisutni građani su mi rekli da su vidjeli da sam iznenađeno pala na asfalt. Mislili su svi da sam imala napad a ne da je dejstvo biber spreja u pitanju. Pokušali su da mi izvade i drže jezik. Jedan od građana mi je iz torbice uzeo pumpicu ali nije uspio da je koristi. Jedna policajka je preskočila ogradu, prišla je ali nije mogla da pomogne. Nakon toga su me, tako mi kažu, građani podigli, prebacili preko ograde i predali policiji. U Hitnu medicinsku pomoć su me dovezla kola hitne pomoći a u samu zgradu Zavoda za hitnu medicinsku pomoć me je unio neki mladić”. Na ovaj dio navoda građanke gospođe Č. odnosi se ovaj dostupni video snimak: https://www.youtube.com/watch?v=sLNn8i_RKy0.

5.U pritužbi je dalje navedeno da je prijem građanke u Zavodu za hitnu medicinsku pomoć bio brz i profesionalan. “Ljekari u Hitnoj pomoći koji su me pregledali tvrde da ovo navodno nije običan biber sprej jer su moje lice i vrat bili spreženi. Oči su mi ispirali više puta a ja sam i naknadno ispirala jer sam dobila flašu slanog rastvora da to radim sama kući. To nije moja tvrdnja jer ova pitanja uopšte ne poznajem i ne razumijem se u ista već su mi to saopštili ljekari. Prilažem slike koje potvrđuju moj

boravak u bolnici, kao i kako sam izgledala prije i nakon djelovanja navodno biber spreja, uključujući i nakon protoka više od 26 sati” saopštila je građanka Č. u pritužbi i priložila nekoliko fotografija i medicinsku dokumentaciju.

6.Podnositeljka pritužbe i GI “21. maj” u pritužbi su se pohvalno odnijeli prema postupajućim ljekarima. Istakli su da je pohvalno što je izvještaj o obavljenom pregledu napisan u skladu sa standardima i to je činjenica zbog koje treba pohvaliti postupajuću ljekarku dr M.O, rukovodstvo Zavoda za hitnu medicinsku pomoć i Ministarstvo zdravlja. Godinama insistiramo da se primjenjuje, pri pregledima i izvještavanju o njima, Istanbulski protokol koji je svojevremeno, u saradnji sa partnerima, publikovao Savjet za građansku kontrolu rada policije. Dostupno ovdje: <http://kontrolapolicije.me/sites/default/files/library/files/ISTANBULSKI%20PROTOKOL%20web.pdf>

7.Podnositelji pritužbe su takođe informisali Savjet da su registrovali, prilikom razgovora sa drugim žrtvama, nezavisno od ovog slučaja a povodom postupanja policije istog dana na istoj lokaciji, pozitivnu praksu i u Kliničkom centru Crne Gore (KCCG) i Zavodu za hitnu medicinsku pomoć. Policijski službenici su pokušali da prisustvuju pregledima određenih pacijenata koji su i žrtve neprofesionalnog policijskog postupanja ispred zgrade Skupštine Crne Gore i da čak svojim telefonima snime povrede građana. Ljekari KCCG i Zavoda za Hitnu medicinsku pomoć su odmah reagovali zahtijevajući da policijski službenici napuste ordinaciju kako bi se zaštitila privatnost zdravstvenog pregleda. Podsjetili su na slučaj Nemanje Rončevića iz Podgorice, iz 2018. godine, zahvaljujući kome je učinjena vidljivom dugogodišnja loša i negativna praksa da policijski službenici prisustvuju zdravstvenim pregledima osoba koje dolaze iz nasilja ili policijskog pritvora. Savjet za građansku kontrolu rada policije, na čelu sa Zoranom Čelebićem, pozvao je tadašnje rukovodstvo KCCG da osiguraju da se zdravstveni pregledi i komunikacija između pacijenata i ljekara ne sprovode ne samo u vidnom nego ni u slušnom prisustvu policijskih službenika.

8.Uz obraćanje Savjetu je priloženo i izjašnjenje još jednog svjedoka. Naime, postupanje policije prema E.Č. razjasnio je i 22-godišnji student čiji je identitet poznat žrtvi i GI “21. maj” a koji u ovoj fazi želi ostati anonimn “jer nema povjerenja u nadležne institucije i plaši se odmazde”. On je rekao: “E. nije ometala na bilo koji način policajca i začuđujuće je što je uopšte djelovao prema njoj. Posebno me je začudilo zašto je zanemario njeno zdravstveno stanje koje mu je bilo poznato. Čudno je da je odbarao nju da primijeni silu. Od dejstva suzavca nijeso mogli da držimo oči otvorenim ali smo morali podići E. sa asfalta. Nosili su je duž ograde i naglas molili policiju da joj pomogne. Govorili smo “Molimo vas pomozite joj” što su policijski službenici preko ograde i prihvatili. Prebacili su je preko prve ograde. Dva mladića su je uzela između ograda i predali je policiji i vratili se opet na početne pozicije iza prve ograde, đe su bili građani. Policija nije pružala nikakav otpor niti je pokazala bilo kakvo nasilje ili neprijateljstvo prema prema tim mladićima nego su u toj situaciji, zaista mučnoj i nepotrebnoj, saradivala i jedna i druga strana. Ubrzo je došlo vozilo hitne pomoći i pretpostavljam da su nju preuzeli ali to dalje nijesam vidio”. Podnositeljka pritužbe gospođa Č. i GI “21. maj” smatrali su važnim da u pritužbi istaknu i pohvale posvećenost građana a naročito policijskih službenika iz kordona policije koji se nalazio iz druge zaštitne ograde. Istakli su da su se kod E.Č. manifestovali svi teži i opasniji oblici reakcije, koji su mogli značajno da ugroze njeno zdravlje i zato je bila važna tako brza reakcija policije i ekipe Hitne medicinske pomoći. U pritužbi je navedeno da je posebno zabrinjavajuće i zato zahtijevaju odlučnu i objektivnu istragu što iskustva policija

zemalja sa dužom demokratskom tradicijom ukazuju da je upotreba biber spreja prema osoba sa astmom mogu imati i imala su i smrtonosni ishod. "Zato postupak policijskih službenika iz kordona treba pohvaliti u odnosu na pojedinačni i neprimjeren postupak policajca čiju su navodnu fotografiju dostavili za olakšanu i bržu identifikaciju" navedeno je u pritužbi. Podnositeljka pritužba gospođa Č. je navela da joj nije jasno zašto je policijski službenik imao potrebu i želju da joj naudi, uzrokuje joj jaku bol, nelagodu, više puta gubljenje svijesti i pored činjenice što ga je upoznala da je evidentirani astmatičar. Podnositeljka pritužbe gospođa Č. i GI "21. maj" smatraju da je u ovom slučaju upotreba biber spreja bila ne samo nepotrebna i prekomjerna, već i ciljana, dakle namjerna, jer je postupajući policijski službenik znao da postupa prema osobi koja boluje od astme i prema osobi koju nije imao namjeru da uhapsi ili kod iste savlada otpor niti mu je Č. predstavljala prijetnju bilo koje vrste.

9.Savjet je pritužbu uzeo u rad i istom zadužio, u svojstvu obrađivačice i izvjestiteljke, svoju članicu dr Milenu Popović Samardžić i pozvao direktora Uprave policije da se izjasni o slučaju.

10.Imajući u vidu pozitivnu obavezu države da se djelotvorno i odgovorno odnese prema svakom navodu o postojanju policijskog zlostavljanja, Savjet je pritužbu sa svim priložima dostavio Osnovnom državnom tužilaštvu na upoznavanje, dalju ocjenu i odlučivanje.

11.Kako je građanka u svojoj pritužbi dostavila i fotografiju navodno postupajućeg policijskog službenika, Savjet je pozvao direktora Uprave policije da pristupi njegovoj identifikaciji kao i da mu se u postupku građanke kontrole rada policije osigura njegova izjava o ukupnom postupanju prema građanki Č.

12.Savjet se interesovao i za dosadašnje iskustvo i rad tog policijskog službenika kao i za mišljenje pretpostavljenih starješina o njegovim profesionalnim vještinama i iskustvu i posvećenosti poštovanju ljudskih prava i sloboda građana i etičkih vrijednosti Uprave policije.

13. Građanska kontrola se takođe interesovala i da li se i na koji način policijski službenici obučavaju za primjenu, korišćenje, biber spreja kao sredstva prinude, ko sprovodi te obuke i da li postoje određena uputstva ili materijali koji potvrđuju te obuke/instrukcije. Ukoliko postoje, Savjet je zamolio da dobije kopiju istih ili izjašnjenje stručnog lica koje sprovodi te obuke.

14.Savjet je, kroz obraćanje direktoru Uprave policije povodom ove pritužbe, otvorio i prostor za stručnu i profesionalnu diskusiju o tome kako bi se policijski službenici trebali postaviti prema osobama koje su slabije pokretljivosti, sa invaliditetom ili su registrovani hronični bolesnici kod masovnijih javnih okupljanja i primjene policijskih ovlašćenja s tim u vezi.

15.Savjet je podsjetio direktora Uprave policije da se od ranije i u kontinuitetu zanima za poboljšanje pristupa policije prema određenim kategorijama osoba. Savjet je predložio da se zajednički kreira, reafirmiše, preporuka odnosno instrukcija za postupanje policije u tom pravcu. Konačno, u inicijalnom obraćanju direktoru Uprave policije, Savjet je uputio preporuku da policijski službenik koji se dovodi u vezu sa ovim postupanjem i njegov starješina, razmotre mogućnost direktnog, otvorenog, kontakta sa podnositeljkom pritužbe i upućivanja odgovarajućeg izvinjenja.

16.Savjet je o preduzetim početnim aktivnostima detaljno upoznao podnositeljku pritužbe.

17.Uprava policije je u odgovoru 49 br: 0../23-4..5 od 31. 1. 2022. godine, koji je povodom predmetnog slučaja dostavila Savjetu, navela je da su policijski službenici dana 12.12.2022.godine vršili obezbjeđenje prijavljenog javnog okupljanja NVO "Forum slobodnih građana Luča" koje je održano u Bulevaru Svetog Petra Cetinjskog ispred štíćenog objekta Skupštine Crne Gore. Tada, u vremenu oko 17,45h, kada je organizator okupljanja građanin N.M. putem razglasa proglasio završetak skupa i pozvao građane na mimo razilaženje iz zgrade Skupštine izašla su dva poslanika, kada je grupa lica, njih oko 20 počela sa napadom na policijske službenike koji su vršili obezbjeđenje a nalazili su se u osnovnom linijskom kordonu. Napad ove grupe lica je bio jakog inteziteta i ogledao se u bacanju kamenica, pirotehničkih sredstava, dimne bombe i drugih predmeta u pravcu policijskih službenika, poslanika i štíćenog objekta, a potom je srušena zaštitna ograda koja je razdvajala restriktivni prostor od onog na kojem se održavalo javno okupljanje, sa ciljem nasilnog prilaska štíćenom objektu, navedeno je u odgovoru Uprave policije. S tim u vezi, u cilju odbijanja protivpravnog napada na život i tijelo policijskih službenika i od štíćenog objekta, policijski službenici su prema grupi lica koja im je prišla nakon rušenja zaštitne ograde sa namjerom da napadnu, upotrijebili sredstva prinude - ručni sprej sa nadražujućim dejstvom, a prema jednoj grupi koja se naročito izdvajala po intenzitetu napada na način što je iz parka preko puta Skupštine nastavila sa napadom, bacajući kamenje, flaše, pirotehnička sredstva i druge predmete u pravcu PS i štíćenog objekta, upotrijebljeno je jedno sredstvo posebne namjene - fleš bomba, koja je dala zeleni efekat nakon čega se ova grupa potom udaljila, a policijski službenici nakon što su odbili protivpravan napad odmah su prekinuli sa upotrebom sredstava prinude. U svom odgovoru Savjetu Uprava policije, takođe, je navela i da je prilikom konkretnog događaja, za jedno lice daljim mjerama, radnjama i operativnim radom utvrđen identitet M.A. iz Danilovgrada, koji je kritičnom prilikom upotrijebio ručni sprej sa nadražujućim dejstvom, prskajući preko okupljenih građana u pravcu policijskih službenika koji su se nalazili u kordonu, sa namjerom da ih spriječi i onesposobi. Od imenovanog M.A. su, kako je navedeno, prikupljena obavještanja u svojstvu građanina u kojem on u bitnom navodi da se kritičnom prilikom nalazio na protestnom skupu, i da je, nakon što je grupa lica oborila zaštitnu ogradu i krenula u pravcu policijskih službenika, upotrijebio ručni sprej sa nadražujućim dejstvom sa kojim je u pravcu policijskih službenika poprskao sa više kraćih mlazeva, od kojih je jedan ili više suprotno njegovoj namjeri završilo i u pravcu građana koji su se nalazili u neposrednoj blizini. Nakon što je imenovani identifikovan protiv njega je podniet Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog počinjenog prekršaja iz čl. 11 i 12 Zakona o Javnom redu i miru. U zaključnici svog odgovora Uprava policije je navela da je ovaj protestni skup praćen prisustvom većeg broja reportera i novinara koji su pratili dešavanje i objavili više video snimaka momenta obaranja zaštitne ograde, te da je pregledom istih, a čemu je pristup imala i podnositeljka pritužbe E.Č., nije uočeno da su policijski službenici prema njoj kritičnom prilikom upotrijebili ručni sprej sa nadražujućim dejstvom. Ovom prilikom Savjetu je napomenuto da je Uprava policije protestni skup snimala čijem pregledu je prisustvovao i postupajući ODT u Podgorici D.Z., kojom prilikom takođe nije utvrđeno da je iko od policijskih službenika koji su obezbjeđivali štíćeni objekat, upotrijebio ručni sprej sa nadražujućim dejstvom prema podnositeljki pritužbe. Kako je tokom opisanog događaja E.Č. pozlilo policijski službenici su putem radio veze pozvali ekipu HMP Podgorica radi ukazivanja medicinske pomoći,

kojoj je uslijed prisustva većeg broja građana u Bulevaru Svetog Petra Cetinjskog bio otežan prolazak vozila, osoblje Medicinskog centra MUP-a u sastavu dr. S. i medicinski tehničar B.D., ukazalo pomoć građanki na licu mjesta, a potom je službenim vozilom prevezli u HMP gdje je predata radi ukazivanje dalje ljebarske pomoći.

18.Predmetni odgovor Uprave policije 49 br: 074/23-4705 od 31. 1. 2022. godine Savjet je dostavio podnositeljki pritužbe građanki E.Č. na upoznavanje i izjašnjenje.

19.Savjet je konstatovao da nije pristiglo izjašnjenje građanke E.Č. u odnosu na navode Uprave policije da je za ručni sprej sa nadražujućim dejstvom upotrijebio građanin M. A. iz Danilovgrada, te da je ovo lice odgovorno za nanošenje povreda podnositeljki pritužbe, zbog čega je protiv istog podnijet Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog počinjenog prekršaja iz čl. 11 i 12 Zakona o Javnom redu i miru.

20.Savjet je ocijenio da na osnovu raspoložive i dostupne dokumentacije nije mogao potvrditi navode o neprofesionalnom i nezakonitom postupanju policijskih službenika kritičnom prilikom.

**U IME SAVJETA ZA GRAĐANSKU
KONTROLU RADA POLICIJE**
Zoran Čelebić, predsjednik